

ARCHIEFNIEUWS

NIEUWSBRIEF VAN DE COMMISSIE VOOR ARCHIEF EN DOCUMENTATIE
VAN DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN

Samenwerking Archief- commissie NGK en ADC Kampen (GKv) uitgebreid

In 2008 is de samenwerking tussen de Archiefcommissie NGK en het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt in Kampen verder uitgebreid.

We nemen het bericht over uit ...*adcetera* (nr. 29, dec. 2008) onder de titel "Samenwerking NGK" (met een enkele aanvulling/verbetering).

"De archivaris van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK), de heer D. Smits, heeft decennia lang, eerst als enige en sinds 1994 deel uitmakend van de archiefcommissie van zijn kerkgenootschap, de archieven en documentatie van de NGK in zijn eigen woonhuis verzameld en beheerd. Vanwege zijn leeftijd en de verhuizing naar een kleinere woonruimte zag hij zich genoodzaakt dit werk aan anderen over te dragen.

In een eerder stadium is een gedeelte van het NGK-archief, dat bij Smits op zolder was opgeborgen, overgebracht naar de kluis van het ADC. Voor deze service schenken de NGK jaarlijks een goodwill-bedrag aan het ADC.

Smits was vanwege zijn inzet en brede taakopvatting uniek. Daarom wordt nu gezocht naar andere oplossingen. Het voorstel dat zijn werk door het ADC wordt overgenomen, werd door alle partijen positief gewaardeerd. Al het archief van de NGK is nu overgedragen aan het ADC en er wordt nu gewerkt aan een professionele financiële en bestuurlijke relatie met de archiefcommissie van dit kerkgenootschap.

Het bewaren van deze archieven in het ADC heeft een aantal voordelen. De toegankelijkheid van archieven die historisch gezien nauw verwant zijn met de

collectie van het ADC is nu vele malen groter. De archieven van de NGK worden nu bovendien op een veilige manier bewaard en de bewaring ervan ligt voorts niet meer in de hand van een persoon, maar van een instelling. Zowel vanuit het oogpunt van de archiefbewaarder als dat van de archiefgebruiker zijn hier dus voordelen geboekt".

Tot zover het bericht in ...*adcetera*.

Calamiteitenplan?

Begin maart kwamen berichten en beelden van het ineengestorte gebouw van het Stadsarchief van Keulen in het nieuws. Vrijwel alle Keulse archieven zijn daarbij verloren gegaan. Een voor de stad Keulen cultuurhistorische ramp van ongekende omvang. Al blijft uiteraard het meest te betreuren, dat bij de ramp twee personen om het leven zijn gekomen.

Archivalia zijn letterlijk in één klap op elkaar geperst met in het gunstige geval, dat de inkt van het ene document nú op de achterzijde van het andere staat. De archiefstukken met de bijzondere geschiedenis van Keulen zijn nu in een 'broodtrommeltje' gepakt. Is men in staat om op termijn de geschiedenis nog na te lezen, hoe het was en wat zich heeft voorgedaan in de eeuwen en decennia die zijn gepasseerd?

Onze situatie

Nu zal niet direct onder elk Nederlands Gereformeerd kerkgebouw een metrolijn worden aangelegd. Toch is het goed de situering van kerken, zoals in oude binnensteden of langs doorgaande wegen, onder de loep te nemen.

Riolerings-, verbouwings- en wegwerkzaamheden zijn niet alleen daar, maar ook in nieuwbouwwijken van de jaren '60 en '70 aan de gang. Wellicht een moment om even na te (laten) gaan hoe de omgeving van uw kerkgebouw is, omdat veelal de kerkelijke archieven in datzelfde kerkgebouw zijn ondergebracht.

Checklist

We geven een korte checklist om na te gaan of uw archieven voorbereid zijn op een eventuele calamiteit. Waarop dient een archiefbeheerder i.c. kerkenraad bedacht te zijn bij een calamiteit van brand, water, storm, dan wel instortingsgevaar of verzakking.

1. Breng in kaart waar in het gebouw (begane grond, kelder), zich de archieven bevinden en wie de beheerder is en wie gemachtigd zijn tot raadpleging.
2. Archiefstukken zijn niet alleen de stukken van de scriba, maar evenzeer die van de penningmeester, beheerder kerkelijk bureau/ledenadministratie.
3. Archiefstukken zijn er tevens in digitale vorm. Oftewel: is in het kerkgebouw ook een pc aanwezig én wordt van de gegevens een back up gemaakt (en zo ja door wie en op welke plaats is die back up).
4. Zorg dat het overzicht van de bescheiden onder 1-3 bij zowel de archiefbeheerder, de scriba en enkele leden van het moderamen zijn. In dit verband is het raadzaam dat ook een kerkenraad een soort calamiteitenplan opstelt, waaruit blijkt wie in voorkomend geval actie onderneemt en welke maatregelen als eerste dienen te worden ondernomen.
5. Ter uitvoering van het voorgaande zal de archiefbeheerder dienen aan te geven welke bescheiden in ieder geval als eerste in veiligheid moeten worden gebracht. Een dergelijke 'archiefschat' zal toch niet in een afgesloten kast moeten zitten of ergens achterin een vertrek moeten worden gehuisvest. Het is in dit verband goed dat ook de koster kennis draagt, waar zich bepaalde bijzondere archiefstukken bevinden.

Calamiteit

Als zich een calamiteit van water of brand voordoet, richt dit vaak onherroepelijke schade aan het kerkgebouw en interieur van de kerk aan. In verband daarmee dient een kerkenraad het ook tot zijn taak te beschouwen om een overzicht te (laten) maken van de kerkelijke goederen.

Daartoe dienen te worden gerekend de preekstoel en de kanselbijbel, het doopvont en het avondmaalstel, portretten van predikanten, die de kerk hebben gediend. Ook valt te denken aan schenkingen die vanuit de gemeente (door leden of commissies) zijn gedaan of zijn gemaakt en aan de kerk geschonken (bijv. een kanselkleed of een gedecoreerde wandplaat). Tevens kan worden gedacht aan de kerkrampen met glas in lood.

In verband daarmee is het aan te bevelen, van genoemde kerkelijke eigendommen foto's te maken en deze op een veilige plek op te bergen. Tevens kunnen die in voorkomend geval dienst doen bij het afsluiten van een verzekering van deze waardevolle goederen.

Archiefverzekering?

Het archief daarentegen valt niet te verzekeren; hoogstens in de categorie van het (mogelijk) restaureren van archiefstukken, die werden beschadigd door brand of waterschade hebben opgelopen. Veelal zal het bij een calamiteit gaan om het op orde brengen van de 'administratie'. In een tijd van digitale gegevensdragers biedt in zo'n geval een back up uitkomst.

Maar toch, daarbij denkend aan Keulen, blijft archiefzorg voor de archiefbeheerder, scriba én de kerkenraad een aspect van noodzakelijke aandacht, ongeacht de waarde of historiciteit van de eigen kerkelijke archiefstukken.

Signalementen

In het reeds genoemde december-nummer 2008 van *...ad cetera* staat een interessant artikel te lezen over **Weggoien met beleid**. Een probleem waar iedere archiefbeheerder tegenaan loopt. Te lezen via de website van het ADC (www.adckampen.nl). De al in een voorgaande nieuwsbrief aangekondigde congresbundel over prof. C. Veenhof is verschenen. *'Niets is overbodig, niets is toevallig'*. *Leven en werk van Cornelis Veenhof (1902-1993)*, onder redactie van George Harinck is een uitgave van De Vuurbaak en te koop via de boekhandel voor 17,90 euro. Het ISBN is 978-90-5560-393-0.

Tot slot wijzen wij u op het in 2008 verschenen boek *Op zoek naar religieus erfgoed. Handleiding voor onderzoek in kerkelijke archieven*, geschreven door Hildo van Engen en Vincent Robijn. Het is een uitgave van Uitgeverij Verloren en kost 19.- euro. Het ISBN is 978-90-8704-036-9. Ook de NGK-archieven krijgen in dit boek aandacht (p. 66 en 175).

**COLOFON

Redactieadres, tevens adres Landelijk Archief:
Stadhouderslaan 79, 3136 BL Vlaardingen
t.a.v. dhr. D. Smits, landelijk archivaris
tel. (010)4746903
email: redactie.archief@ngk.nl